

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผลของงานวิจัย

การสร้างสรรค้ชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยมีพื้นฐานมาเป็นเวลานานมากกว่า 30 ปี แต่ก็มีลักษณะแตกต่างไปตามแต่ละยุค แต่ละสมัย ตามแนวความคิด พื้นฐานความรู้ และค่านิยมส่วนบุคคลของผู้สร้างสรรค้ชุดการแสดง โดยเฉพาะเมื่อความรู้และทักษะในการเต้น รวมถึงการประดิษฐ์ท่าเต้นตามแนวทางของนาฏศิลป์ร่วมสมัย หรือ Contemporary Dance ที่ได้แพร่ขยายเข้ามาในประเทศไทย มีการศึกษาเรียนรู้กันอย่างจริงจัง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการประดิษฐ์ท่าเต้น และการจัดองค์ประกอบในการแสดงมีมากขึ้น นักเต้นที่มีความรู้ความสามารถในการเต้นรำหลายรูปแบบมีมากขึ้น ประกอบกับเทคโนโลยีที่สนับสนุนการแสดงได้มีพัฒนาการไปอย่างรวดเร็ว ทำให้แนวทางการนำเสนอและรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยจึงมีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งกระบวนการในการประดิษฐ์ท่าเต้นก็ยังแตกต่างกันออกไป เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมรุ่นใหม่ที่คุ้นเคยกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ โดยเฉพาะในปัจจุบันการสร้างสรรค้นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยได้แพร่หลายไปยังสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนหลักสูตรนาฏศิลป์ ในปีหนึ่งๆ มีการสร้างสรรค้ชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยขึ้นมากกว่า 20 ชุดทั่วกรุงเทพมหานคร และเพิ่มจำนวนมากขึ้นในแต่ละปี ตามจำนวนผู้สนใจที่เพิ่มขึ้น

ในระยะเวลา 3-5 ปีที่ผ่านมา กระแสความนิยมในการจัด และสร้างสรรค้การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยได้แพร่หลายไปสู่ศิลปะการแสดงทุกสาขา ไม่ว่าจะเป็นนาฏศิลป์ ละครเวที รายการโทรทัศน์ การจัดการแสดงแสงสี เสียง ประกอบจินตภาพตามสถานที่ต่างๆ ฯลฯ กระแสความนิยมนี้ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในกลุ่มผู้จัดการแสดง ผู้ออกแบบท่าเต้น หลายคนเริ่มหันมาสนใจและฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย โขน หรือนาฏศิลป์พื้นบ้านหลายๆประเภทอย่างจริงจัง และเริ่มศึกษาเพื่อที่จะนำการเคลื่อนไหวตามลักษณะของนาฏศิลป์ไทยมาประยุกต์เข้ากับการเต้นรำตามรูปแบบของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นนาฏศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Dance), บัลเลต์ (Ballet), การเต้นแจ๊ส (Jazz Dance) ฯลฯ จนการแสดงในลักษณะนี้ปรากฏแก่สายตาของผู้ชมมากมาย

หลายชุด แต่ละชุดก็มีลักษณะการเคลื่อนไหว แนวทางการนำเสนอ และลักษณะการผสมผสาน หรือการนำการเคลื่อนไหวตามแบบของนาฏศิลป์ไทยมาใช้แตกต่างกันออกไป ซึ่งก็ได้รับการยอมรับจากผู้ชม และนิยมแพร่หลายไปสู่การแสดงเชิงธุรกิจ เช่นการแสดงในงานแสดงสินค้า การแสดงเปิดงาน หรือการประชุมตามวาระต่างๆ หรือแม้แต่รายการคอนเสิร์ตของศิลปินนักร้องปัจจุบัน

ผู้วิจัยเองก็เป็นผู้หนึ่งที่มีความสนใจในนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยมาก ทั้งยังมีโอกาสได้ร่วมแสดง และสร้างสรรค์ชุดการแสดงทั้งด้วยตนเอง และร่วมกับผู้เชี่ยวชาญการประดิษฐ์ท่าเต้นหลายๆท่าน ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยโดยจะทำการศึกษาถึงความเป็นมา และพัฒนาการของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในกรุงเทพมหานครตั้งแต่ยุคแรกเริ่ม จนถึงปัจจุบัน บุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย แนวความคิดของการนำเสนอนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย สาเหตุของการสร้างสรรค์ผลงาน และศึกษาวิเคราะห์ชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ได้คัดเลือกมาเป็นกรณีศึกษาทั้งในส่วนของแนวความคิด กระบวนการประดิษฐ์ท่าเต้น องค์ประกอบในการนำเสนองานแสดง และความคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้ประดิษฐ์ชุดการแสดง เพื่อให้ได้ข้อสรุปลักษณะของนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในปัจจุบัน กระบวนการสร้างสรรค์ และลักษณะการนำเสนอรวบรวมไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้แก่ผู้ที่ต้องการจะศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ตั้งแต่แรกเริ่มจนถึง พ.ศ.2542
2. เพื่อศึกษาลักษณะของนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่สร้างสรรค์ขึ้นในประเทศไทยในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาจากข้อมูลเอกสาร หนังสือ สื่อบัตรของการแสดงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น
  - 1.1 สื่อบัตรการแสดงประจำปีของ The Company of Performing Artist Thailand ประจำปี 2541 และ 2542
  - 1.1 สื่อบัตรการแสดงจินตกรรมรามเกียรติ์ ตอน สหัสเดชะ ของภัทราวดีเธียเตอร์
  - 1.2 รายงานโครงการปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์ ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี 2540 – 2542
  - 1.3 สื่อบัตรการแสดงโครงการปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี 2534 – 2542
  - 1.4 สื่อบัตรแสดงชุด Realizing RAMA ของ คณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยวัฒนธรรมและสนเทศ (ASEAN Committee on Culture and Information – COCI)
  - 1.5 เอกสารประกอบการสอนวิชานาฏประดิษฐ์ โดย ผ.ศ.ดุสิต หลิมสกุล ของภาควิชา นาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - 1.6 เอกสารประกอบการสอนวิชานาฏประดิษฐ์ โดย อาจารย์สวภา เวชสุภักษ์ ของภาควิชา นาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - 1.7 งานวิจัย และรายงานของนิสิตภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ในหัวข้อที่เกี่ยวข้อง

เป็นต้น

2. สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย หรือผู้สร้างสรรค์ชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ได้แก่
  - 2.1 ท่านผู้ญิงวราพร ปราโมช ณ ออยุธยา, นายกสมาคมบัลเล่ต์แห่งประเทศไทย
  - 2.2 คุณธีรยุทธ ยวงศรี, ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย
  - 2.3 หม่อมหลวงสุจีรา วิศิษฎ์กุล, อาจารย์สอนบัลเล่ต์รุ่นแรกของประเทศไทย
  - 2.4 คุณสถาพร สนทอง, ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์

- 2.5 รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล วิรุฬห์รักษ์, ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- 2.6 คุณภัทราวดี มีชูธน, ผู้อำนวยการภัทราวดีเธียเตอร์
- 2.7 คุณมานพ มีจำรัส, ผู้กำกับ ผู้ออกแบบท่าเต้น และนักแสดงนำของภัทราวดีเธียเตอร์
- 2.8 คุณพัชรา บัวทอง, นาฏศิลป์ อาจารย์พิเศษของภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรม
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2.9 คุณวรารมณ บัจฉิมสวัสดิ์, ผู้อำนวยการคณะ The Company of Performing Artist
- 2.10 คุณอนุวัฒน์ นาคศรีสุข, เจ้าของห้องเสื้อ Charm Center ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายการ
แสดง นักเต้นชายรุ่นแรกๆของประเทศไทย
- 2.11 คุณเต็มเดือน เกษะโกมล, หัวหน้าแผนกนาฏศิลป์ตะวันตก วิทยาลัยนาฏศิลป์
กรมศิลปากร
- 2.12 คุณประวีณา ชนยุทธ, ผู้จัดการฝ่ายการแสดงและนักแสดงนำของภัทราวดีเธียเตอร์
- 2.13 คุณदनัย แผ่นทอง, อาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒน์ ประสานมิตร
- 2.14 คุณพีรภณท์ ชมธวัช, ผู้ออกแบบท่าเต้น นักแสดง ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายการแสดง
อิสระ
- 2.15 คุณวัสสวดี วัฒนสุวรรณ, อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 2.16 คุณเหมือนฝัน จำรัสแสง, นักแสดง
- 2.17 Mr. Stephen Funke ARPS, ช่างถ่ายภาพการแสดงอาชีพชาวฟินแลนด์ที่อาศัยอยู่ใน
ประเทศไทย
- 2.18 Mr. Krishen Jit, ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะการแสดงและผู้กำกับการแสดงชาวมาเลเซีย
- 2.19 Mr. Tang Fu Kuen, นักค้นคว้าด้านนาฏศิลป์ ผู้ประสานงานการแสดงระหว่าง
ประเทศชาวสิงคโปร์

3. ศึกษาจากแถบบันทึกภาพผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย แถบบันทึกภาพการซ้อมการแสดง ภาพถ่ายของการแสดงต่างๆ
4. ศึกษาจากประสบการณ์การสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยด้วยตนเอง และร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยหลายท่าน

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ศึกษารวบรวมผลงานการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่เป็นผลงานของผู้สร้างสรรค์การแสดงชาวไทย ตั้งแต่แรกเริ่มจนถึง เดือนธันวาคม 2542
2. ศึกษาผลงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่มีพื้นฐานการสร้างสรรค์มาจากท่าการเคลื่อนไหวตามพื้นฐานของนาฏศิลป์ไทย อันได้แก่ เพลงช้า, เพลงเร็ว, แม่บทเล็ก แม่บทใหญ่ และการเต้นแม่ท่าโขมยักษ์, ลิง โดยนำมาผสมผสาน และประยุกต์เข้ากับนาฏศิลป์ตะวันตกสมัยใหม่ (modern dance) เป็นหลัก
3. ศึกษาชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ถูกสร้างสรรค์ และได้จัดการแสดงขึ้นเพื่อนำเสนอการแสดงนั้นๆ โดยเฉพาะ มิได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการแสดงในเชิงธุรกิจ หรือเพื่อนำเสนอสิ่งอื่นแต่อย่างใด

คำจำกัดความ

นาฏศิลป์คลาสสิก (Classical Dance)

คำว่า Classic มีความหมายตามพจนานุกรมดังต่อไปนี้¹

1. (ศิลปะ, วรรณคดี, ฯลฯ) ชั้นเอก, ชั้นเยี่ยม, ดีถึงขั้น
2. ที่ถือปฏิบัติกัน, เป็นแบบอย่าง
3. ที่มีชื่อเสียง, โด่งดัง, ที่รู้จักกันดี

นาฏศิลป์คลาสสิกจึงหมายความว่าท่าทางการเคลื่อนไหวที่มีทักษะระบุดนชัด ท่าเต้นจะต้องถูกต้องตามระเบียบ แบบแผน มีข้อกำหนด เมื่อใดที่ผิดไปจากแบบแผนก็ไม่สามารถจัดอยู่ในนาฏศิลป์คลาสสิกนั้นๆ² โดยส่วนมากนาฏศิลป์คลาสสิกหมายถึงนาฏศิลป์ประจำชาตินาฏศิลป์ที่ได้รับการพัฒนา และสนับสนุนจากระบบกษัตริย์ เช่นนาฏศิลป์ไทย บัลเลต์คลาสสิก นาฏศิลป์อินโดนีเซียแบบจาวา ภารตะนาฏยัมของอินเดีย เป็นต้น

---

¹Sue Smith, Thai Learners' Dictionary. (Bangkok: Aksorn Charoen Tat Publishing Hous, 1993), p.85

²Paul Love, Modern Dance Terminology. (Princeton, NJ: Princeton Book Company, Publishers, 1997), p.16

นาฏยศิลป์ไทย

รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ให้คำจำกัดความของนาฏยศิลป์ไทยไว้ใน "วิวัฒนาการนาฏยศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2325-2577" ว่า³

"การแสดงการพ้อนรำโดยคนทั้งหมด หรือโดยคนเป็นส่วนสำคัญที่พ้อนรำ ต่อหน้าคนดูเป็นการพ้อนรำที่ไม่มีการดำเนินเรื่องราวหรือมีเรื่องราวเพียงเล็กน้อย โดยผู้ที่ทำหน้าที่พ้อนรำ ยังคงเป็นตัวของตัวเอง ตลอดไปจนถึงการแสดงที่ผู้ทำหน้าที่พ้อนรำแสดงเป็นตัวละครในท้องเรื่องและดำเนินการแสดงเป็นเรื่องราวตั้งแต่เริ่มเรื่องไปจนจบเรื่องในการแสดงครั้งหนึ่งๆ ผู้ทำหน้าที่พ้อนรำอาจพูดหรือร้อง บทของตนด้วยการตนเองหรือด้วยการทำตามบทที่มีอยู่เดิม หรือพ้อนรำทำท่าทาง คือรำตีบทไปตามคำพูดหรือคำร้องของคนร้อง การแต่งกายมีทั้งที่แต่งกายปกติไปจนถึงเครื่องแต่งกายอันวิจิตรที่ถือเป็นแบบแผนของการแสดงแต่ละชนิด ผู้แสดงเป็นทั้งผู้ชายล้วน ผู้หญิงล้วน และผสมชายหญิง รูปแบบของการพ้อนรำเป็นไปตามลักษณะของวัฒนธรรมแห่งการพ้อนรำของชนชาติไทยในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทั้งที่เป็นระดับวิจิตรศิลป์และระดับพื้นบ้าน นาฏยศิลป์ไทยตามคำจำกัดความข้างต้น ปรากฏมีชื่อเรียกมากมายหลายชนิด อาทิ ระเบียบ รำ เต้น หนัง ระเบียง มงครุ้ม กุลาตีไม้ โขนและละครแบบต่างๆ"

บัลเลต์ (Ballet)

การเต้นรำในเชิงการละคร (Dance Drama) ชนิดหนึ่งที่พัฒนาขึ้นในยุโรปตะวันตกระหว่างปีคริสต์ศักราช 1300-1600 การเต้นบัลเลต์ไม่จำเป็นที่จะต้องเต้นบนปลายเท้าเสมอไป เพียงแต่การเต้นบนปลายเท้าโดยสวมรองเท้าหัวตัด ปลายแข็งที่เรียกว่า Point Shoe เป็นลักษณะเด่นของการเต้นบัลเลต์ ท่าการเคลื่อนไหว ทิศทาง การจัดองค์ประกอบของร่างกายในการเต้นบัลเลต์จะมีชื่อกำหนดเฉพาะ ซึ่งการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้ที่เต้นจะต้องทำให้ได้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของท่าทักขณะนั้นๆ จึงจะถือว่าเต้นได้ ชื่อท่าบัลเลต์ส่วนมากจะเป็นภาษาฝรั่งเศส เนื่องจากเป็น

³ สุรพล วิรุฬห์รักษ์, รองศาสตราจารย์ ดร., วิวัฒนาการนาฏยศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2325-2577. (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 4.

ประเทศที่ริเริ่มมีการตั้งชื่อและจัดระเบียบแบบแผน การถ่ายทอดทักษะการเต้นบัลเลต์เป็นประเภทแรก

นาฏยศิลป์สมัยใหม่ (Modern Dance)

รูปแบบของนาฏยศิลป์ประเภทหนึ่งซึ่งเป็นศิลปะการแสดงในสมัยศตวรรษที่ 20 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแสดงนาฏยศิลป์ในตะวันตกจากคลาสสิคบัลเลต์ไปสู่นาฏยศิลป์สมัยใหม่ ไม่ได้จำกัดความเฉพาะการเคลื่อนไหว ทักษะการเต้นเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับกระบวนการลำดับความคิด การสร้างสรรค์ องค์ประกอบในการแสดงและตัวผู้สร้างสรรค์นาฏยศิลป์นั้นๆด้วย⁴ จุดมุ่งหมายของการเคลื่อนไหวร่างกายคือการแสดงออกถึงความรู้สึก และความคิดในจิตใจ ทศนคติ ซึ่งสามารถแสดงออกผ่านร่างกายมนุษย์โดยใช้การเคลื่อนไหวเป็นสื่อ จุดมุ่งหมายของการเคลื่อนไหวที่ผ่าน กระบวนการเลือกสรร (การประดิษฐ์ท่า) การจัดการ, การสร้างความชัดเจน, ทักษะในการเต้น และการฝึกฝน ทั้งหมดคือพื้นฐานของแนวความคิดที่ก่อให้เกิดทางสุนทรียรสของนาฏยศิลป์สมัยใหม่

ผู้ที่จุดประกายความคิดเกี่ยวกับนาฏยศิลป์สมัยใหม่ขึ้นก็คือ Isadora Duncan การเคลื่อนไหวในรูปแบบของ Duncan คือการเคลื่อนไหวที่เป็นธรรมชาติ และการใช้จังหวะของธรรมชาติในการเคลื่อนไหว (natural rhythm) รูปแบบความคิดสร้างสรรค์ของ Duncan เป็นพื้นฐานการเคลื่อนไหวให้กับนาฏยศิลป์สมัยใหม่ทักษะต่างๆในยุคต่อมา

นาฏยศิลป์สมัยใหม่เริ่มมีวิวัฒนาการอย่างชัดเจนเมื่อ Ruit St. Denis และ Ted Shawn ได้ร่วมกันก่อตั้งโรงเรียนสอนนาฏยศิลป์ชื่อ Denishawn ในโรงเรียนนี้เป็นที่รวมนักเต้นรุ่นใหม่เข้าไว้ด้วยกัน ทำให้เป็นต้นกำเนิดของทักษะการเคลื่อนไหวรูปแบบต่างๆมากมาย ซึ่งต่อมานาฏยศิลป์สมัยใหม่ก็มีทักษะ ลักษณะการเคลื่อนไหวที่ชัดเจนขึ้น โดยนักประดิษฐ์ท่าเต้นที่มีชื่อเสียงต่อมาหลายคน เช่น Rudolf Von Laban และ Mary Wigman จากประเทศเยอรมัน Martha Graham, Doris Humphrey และ Charles Weidmen ที่พัฒนานาฏยศิลป์สมัยใหม่ขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งทั้ง 3 คนเคยฝึกฝนและร่วมเต้นอยู่ใน Denishawn School

---

⁴Gerald Jonas, *Dancing: The Pleasure, Power, and Art of Movement*. (New York: Harry N. Abrams, Incorporated, 1992), p.191

ในทางทฤษฎีแล้ว นาฏยศิลป์สมัยใหม่ มีพื้นฐานอยู่ที่ แรงการเคลื่อนไหว (dynamism) ซึ่งนักประวัติศาสตร์นาฏยศิลป์ Paul Love ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า "Contradictory concepts" ซึ่งก็คือ แรงการเคลื่อนไหว 2 ประเภทที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิงเป็นทักษะที่เป็นพื้นฐานของนาฏยศิลป์สมัยใหม่ทุกรูปแบบ เช่น Contraction & Release, Fall & Recovery และ Tension & Relaxation เป็นต้น การเคลื่อนไหวเหล่านี้ถูกคิดค้นขึ้นมาจากจังหวะของธรรมชาติ (natural rhythms) ซึ่งก็คือ กลไกทางชีววิทยาของธรรมชาติและมนุษย์ อันได้แก่ จังหวะในการหายใจเข้าและหายใจออก, จังหวะของการแกว่ง, จังหวะของคลื่น (the wave rhythm) หรือ จังหวะของการม้วน และการคลี่ตัวออก (folding & unfolding)⁵ โดยที่แต่ละทักษะนั้นก็กลายเป็นรูปแบบประจำตัวของผู้คิดค้น จนบางครั้งก็เรียกทักษะนั้นตามชื่อผู้คิดค้น ดังเช่น Martha Graham คิดค้น Contraction – Release ทักษะนี้จึงถูกเรียกว่า Graham Technique

นาฏยศิลป์สมัยใหม่ไม่มีคำจำกัดความที่ชัดเจนว่าการเคลื่อนไหวแบบใดที่จัดได้ว่าเป็นนาฏยศิลป์สมัยใหม่ และการเคลื่อนไหวแบบใดที่ไม่ใช่ จุดนี้แตกต่างจากบัลเลต์ที่มีท่า และการกำหนดชื่อท่า ทิศทางในการทำท่านั้นๆ การใช้เท้า ตำแหน่งเท้าและแขนที่ถูกต้อง ซึ่งระเบียบแบบแผนเหล่านี้ ทำให้บัลเลต์มีหลักเกณฑ์ที่สามารถตัดสินได้ง่ายและตายตัว สำหรับนาฏยศิลป์สมัยใหม่นั้น แนวความคิดที่หลากหลายทำให้เกิดการคิดค้นทักษะการเคลื่อนไหวซึ่งก็คือใจความสำคัญของการเต้นรำ โดยเฉพาะในนาฏยศิลป์สมัยใหม่ที่เชื่อว่าร่างกายของมนุษย์ก็คืออุปกรณ์ (instrument) ในการสร้างสรรค์ศิลปะ เมื่อต้องการจะศึกษานาฏยศิลป์สมัยใหม่ สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์แนวความคิดที่ทำให้สามารถพิจารณาถึงลักษณะของนาฏยศิลป์สมัยใหม่ได้ชัดเจนที่สุด

---

⁵Anatole Chujoy and P.W. Manshester, *The Dance Encyclopeda*. Revised & Elarged Edition,. (New York: Simon and Schuster, 1967) P. 635

นาฏยศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Dance)

นาฏยศิลป์สมัยใหม่ หรือ Modern Dance นั้น มักจะหมายความถึงทักษะในการเต้น รูปแบบ และ ทฤษฎีการเต้นแบบต่างๆ แต่นาฏยศิลป์ร่วมสมัยหรือ Contemporary Dance มักจะหมายถึงชิ้นงานการแสดง หรือการแสดงที่นำเสนอแนวความคิด มากกว่าทักษะในการเต้นเพียงอย่างเดียว

นาฏยศิลป์ร่วมสมัยในยุคแรกเกิดขึ้นในดิสโก้เธค สถานที่เต้นรำต่างๆ ในขณะที่นาฏยศิลป์สมัยใหม่เกิดขึ้นในโรงเรียน สถาบันสอนการเต้นรำจากการทดลองคิดค้นการเคลื่อนไหวแบบใหม่ๆ ไม่ได้มีเอกสารใดเขียนคำแตกต่างของทั้ง 2 คำไว้โดยเฉพาะ แต่จะสังเกตเห็นได้ว่า คำว่า Contemporary Dance มักจะใช้กับหนังสือ หรือเอกสารที่มาจากประเทศอังกฤษ เขียนโดยนักเขียนชาวอังกฤษ และ Modern Dance จะถูกใช้ในหนังสือ หรือเอกสารที่เขียนโดยนักเขียนจากสหรัฐอเมริกา เช่นเดียวกับการพูดและการใช้คำในหลักสูตรและสถาบันต่างๆ เช่น London Contemporary Dance School แต่ในสหรัฐอเมริกาจะเรียกการเต้นรำและหลักสูตรในการเรียนการสอนว่า Modern Dance เป็นต้น

การแบ่งบท

บทที่ 1 บทนำ

- หลักการและเหตุผลของงานวิจัย
- วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์
- วิธีดำเนินงาน
- ขอบเขตของวิทยานิพนธ์
- คำจำกัดความ
- การแบ่งบทในวิทยานิพนธ์
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 พัฒนาการของรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย

การศึกษาพัฒนาการของรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย สามารถแบ่งออกได้ตามช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงแนวทางของศิลปะการแสดง และการแสดงนาฏศิลป์ที่ได้รับอิทธิพลจากนาฏศิลป์ตะวันตกในประเทศไทย ซึ่งสังเกตได้จากรูปแบบของการแสดง แนวความคิดในการสร้างสรรค์ ช่วงอายุของการถ่ายทอดองค์ความรู้ของนาฏศิลป์รุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย การแสดงบัลเลต์ไทย การแสดงละครเวทีร่วมสมัย และผลงานศิลปะการแสดงอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยไว้ในบทนี้ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายรูปแบบ แต่ละแบบมีพัฒนาการเฉพาะตน ในช่วงเวลาของระยะของพัฒนาการอาจซ้ำซ้อนกับรูปแบบอื่นๆ และในบางครั้งอาจมีอิทธิพลต่อกัน

บทที่ 3 โครงการปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์

ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานโครงการปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์ ของภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีบทบาทอย่างมากต่อนาฏศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย ด้วยหลักการ และกระบวนการของการสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้นำเสนอผลงานของนิสิตได้โดยมีอิสระทางด้านความคิดค่อนข้างมาก ทั้งยังเป็นแบบอย่างของการสร้างสรรค์โครงการการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ ในสถาบันระดับอุดมศึกษาอื่นๆ ที่เกิดในระยะต่อมา อีกทั้งยังเป็นโครงการปริญญาโทโครงการเดียวที่จัดการนำเสนอในรูปแบบของการสอบ มีการให้คะแนนโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ในขณะเดียวกันก็เปิดให้สาธารณชนที่สนใจเข้าชมการสอบได้เป็นแห่งเดียว มีการนำเสนอผลงานที่มีแนวทางนำเสนอแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์ ของภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไว้ในบทนี้ เพื่อขยายรายละเอียดเกี่ยวกับแนวความคิดของโครงการ และลักษณะของการนำเสนอที่ไม่ได้กล่าวถึงไว้ในบทที่ 2

เพื่อรวบรวมรูปแบบการสร้างสรรคงานนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่เกิดขึ้นจากระบบ การศึกษาระดับอุดมศึกษาในปัจจุบัน

บทที่ 4 กรณีศึกษาชุดการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย

เพื่อศึกษา วิเคราะห์ถึงรูปแบบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ผู้ วิจัยจึงได้คัดเลือกชุดการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยมาเป็นกรณีศึกษา โดยมี หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกดังต่อไปนี้

1. เป็นชุดการแสดงที่ถูกออกแบบขึ้นโดยผู้ออกแบบท่าเต้นชาวไทย
2. เป็นผลงานของผู้ออกแบบท่าเต้นที่มีประสบการณ์ การสร้างสรรค์ผลงานการ3 แสดงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสาธารณชนจำนวนมาก เป็นผลงานการแสดงระดับชาติ และเป็นที่ยอมรับ

จากเกณฑ์การคัดเลือกข้างต้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกผลงานการแสดงนาฏย ศิลป์ไทยร่วมสมัย มาเป็นกรณีศึกษา จำนวน 4 ชุด ดังนี้

1. ลาวดวงเดือน ผลงานการออกแบบท่าเต้นของ คุณมานพ มีจำรัส
2. ติดดิน (The Return) ผลงานการออกแบบท่าเต้นของ คุณมานพ มีจำรัส
3. Homage II ผลงานการออกแบบท่าเต้นของ คุณพีรภณท์ ชมธวัช
4. การแสดงเปิดงานประกาศรางวัลภาพยนตร์แห่งชาติครั้งที่ 10 ผลงานการออก แบบท่าเต้นของ คุณพีรภณท์ ชมธวัช

บทที่ 4 บทสรุป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นการขยายผลงานนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อคาดเดาแนวโน้มของการแสดงนาฏยศิลป์ในกรุงเทพมหานครที่จะเกิดขึ้นในอนาคต